

ВІДГУК

офіційного опонента кандидата юридичних наук, доцента Єрмакова Юрія Олександровича на дисертаційне дослідження Чечіля Юрія Олексійовича на тему «Визначення вартості нерухомого майна на час вчинення злочину у кримінальному провадженні», подане на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Робота викладена на 260 сторінках, містить посилання на 224 джерел та присвячена актуальній проблемі вдосконалення особливостей визначення процесуального порядку визначення вартості нерухомого майна у кримінальному провадженні.

Актуальність обраної теми дослідження. В умовах ринкових економічних відносин оціночна діяльність виступає одним з найважливіших елементів механізму їх реалізації. Однак в системі цих відносин є безліч невизначеностей об'єктивного і суб'єктивного характеру, які створюють передумови криміналізації різних сфер економічної діяльності, в тому числі оціночної. У зв'язку з цією обставиною істотно змінюється й структура кримінальних правопорушень.

У зв'язку з цим очевидна важливість роль питань визначення вартості майна в кримінальному провадженні та судової оціночно-будівельної експертизи як засобу доказування. За своєю природою вона є синтетичною галуззю знання, що реалізується в діяльності обізнаних осіб. Їх основу складають економічні та правові знання, які доповнюються знаннями в математиці, інформатиці та інших предметних областях. З практичної точки зору судова оціночно-будівельна експертиза є складно структурованою системою процесуальних дій фахівців-професіоналів, що володіють спеціальними знаннями у відповідних галузях науки, техніки, мистецтва і ремесла. Водночас, положення чинного законодавства, якими регламентується визначення в кримінальному провадженні вартості нерухомого майна на час вчинення кримінального правопорушення, та практика їх застосування потребують поглибленого й системного вивчення задля

виявлення існуючих проблем і надання пропозицій з удосконалення чинного законодавства.

При цьому судово-слідча практика все гостріше відчуває потребу в оптимальному структуруванні та змістовому наповненні спеціальних знань, що реалізуються в рамках судової оціночно-будівельної експертизи, в науковому аналізі проблем, пов'язаних з поняттям, предметом, об'єктом, завданнями цієї експертизи, з її методичним і організаційним забезпеченням. Дослідження цих питань об'єктивно пов'язане з вдосконаленням класифікації експертиз, які вирішують завдання визначення вартості майна, та визначення їх місця в системі судової експертизи.

Викладене вище підтверджує не тільки актуальність, новизну і своєчасність даної теми дослідження, але і необхідність новаторського підходу до вирішення зазначених проблем.

Варто підтримати дисертанта в тому, що не зважаючи на жвавий науковий інтерес до питань оцінки, в тому числі й оцінки нерухомості, та розвитку методології експертних досліджень, що вирішують завдання щодо оцінки нерухомого майна, власне питання визначення в кримінальному провадженні вартості нерухомого майна на час вчинення кримінального правопорушення лишаються дослідженими недостатньо, зокрема, у ретроспективному аспекті.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами.
Напрямок дослідження узгоджується з Переліком пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок на період 2020 р., затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 7 вересня 2011 р. № 942, Стратегією розвитку органів системи Міністерства внутрішніх справ на період до 2020 р., затвердженою Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15 листопада 2017 р. № 1023-р, та Планом заходів з її реалізації, затвердженим Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 р. № 693-р, Стратегією розвитку Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України на період до 2020 р. та Планом заходів щодо її реалізації, затверджених наказом МВС України від 15 березня 2017 р. № 229; Переліком пріоритетних напрямів наукового забезпечення діяльності органів внутрішніх

справ України на період 2015–2019 рр., затвердженим наказом МВС України від 16 березня 2015 р. № 275; Пріоритетними напрямками наукових досліджень Національної академії внутрішніх справ на 2018–2020 рр.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність забезпечується, на думку опонента, такими обставинами:

1. Належною нормативно-правовою та інформативною основою, теоретичним підґрунтям та емпіричною базою дослідження, зокрема:

– нормативно-правову та інформаційну основу роботи складають Конституція України, міжнародні нормативні правові акти, КПК України та інші закони України, а також підзаконні нормативно-правові акти з питань оціночної та експертної діяльності.

– теоретичне підґрунтя дисертації склали наукові праці вітчизняних правників з кримінального процесу та інших галузей юридичної науки;

– емпіричну базу дослідження становлять статистичні та аналітичні матеріали Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства юстиції України, судова практика, доступна в Єдиному державному реєстрі судових рішень, відомості з Реєстру атестованих судових експертів та Єдиної бази даних звітів про оцінку, результати опитування 178 співробітників експертних установ (анкетування проводилось у Київській, Харківській, Сумській, Одеській областях та м. Києві), а також власний досвід судово-експертної діяльності.

2. Комплексним використанням широкого спектру методів наукового пізнання, серед яких: діалектичний, системно-структурний, статистичний, формально-юридичний, соціологічний, метод системного аналізу, метод моделювання тощо, що дало змогу розкрити теоретичні та прикладні проблеми аспекти, пов'язані з предметом дослідження.

3. Суттєвим і показовим є доречне використання здобутків науковців, які раніше безпосередньо або опосередковано вивчали окреслені проблеми.

Наукова новизна одержаних результатів передусім полягає в тому, що дисертація за суттю розглянутих питань є спеціальним комплексним дослідженням теоретичних і прикладних проблем визначення в кримінальному

провадженні вартості нерухомого майна на час вчинення кримінального правопорушення.

Дисертантом сформульовано важливі для теорії кримінального процесу та практики положення, висновки та рекомендації, до найбільш важливих із яких можна віднести: виокремлення самостійного класу оціночних судових експертиз, в межах якого оціночна експертиза нерухомого майна становитиме самостійний рід оціночних експертиз, поділяючись на види – оціночну експертизу будівель і споруд та оціночну експертизу землі; розробку ідентифікаційних матриць для визначення в кримінальному провадженні вартості нерухомого майна на час вчинення кримінального правопорушення; надання пропозицій щодо зниження ризику впливу невизначеності (похибки) на результат визначення вартості нерухомого майна на час вчинення кримінального правопорушення, за рахунок комплексного використання декількох підходів до визначення вартості об'єкта нерухомості з наступним узгодженням та перевіркою отриманих результатів на предмет їх достовірності та формалізації стадій проведення судової оціночно-будівельної експертизи; розробка алгоритму проведення судової оціночно-будівельної експертизи з визначення в кримінальному провадженні вартості нерухомого майна на час вчинення кримінального правопорушення, який передбачає вдосконалення процедури проведення відповідної експертизи шляхом формалізації її стадій; удосконалення понятійного апарату оціночної діяльності в частині визначення «експертна оцінка», під якою пропонується розуміти оцінку, здійснювану як судовими експертами, так і іншими особами, які визнаються експертами для цілей оцінки в порядку, визначеному чинним законодавством України, а також уявлення про місце оціночно-будівельної експертизи в системі судових експертиз, відповідно до якого завдання, об'єкти експертного дослідження, специфічні принципи та методи дослідження вирізняють цю експертизу із загального кола інженерно-технічних експертиз, до яких наразі відносять судову оціночно-будівельну експертизу, розширення методологічних засад проведення судової оціночно-будівельної експертизи шляхом визначення перспектив використання методу ретроспективного ситуаційного моделювання тощо.

Значення одержаних результатів для юридичної науки і практики та можливості їх використання. На наш погляд, сформульовані в дисертації висновки та пропозиції можуть бути використані та вже використовуються у практичній діяльності підрозділів Національної поліції України, працівників експертних підрозділів МВС України та Міністерства юстиції України, в освітній діяльності закладів вищої освіти з специфічними умовами навчання для підготовки та підвищення кваліфікації кадрів експертних установ, а також у науковій діяльності для подальших наукових досліджень.

Повнота викладення наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації в опублікованих працях. Результати дослідження, що сформульовані в дисертації, відображено в одинадцяти наукових публікаціях, з яких три статті, опубліковані в юридичних фахових виданнях України, перелік яких затверджено Міністерством освіти і науки України, дві – в зарубіжних періодичних виданнях та шість тез доповідей, опублікованих у збірниках матеріалів на наукових і науково-практичних конференціях.

Обґрунтовані дисертантом положення, висновки і рекомендації, що впливають з них, є корисними, можуть бути реалізовані у правозастосовній практиці; використані для подальших наукових досліджень та для підготовки судових експертів.

Дисертація підготовлена в межах задекларованої наукової спеціальності.

Разом із тим необхідно звернути увагу на окремі положення, які потребують певного пояснення чи більш детального розгляду:

1. Тема дисертації сформульована як «Визначення вартості нерухомого майна на час вчинення злочину у кримінальному провадженні», водночас за текстом дисертант послуговується формулюванням «визначення в кримінальному провадженні вартості нерухомого майна на час вчинення кримінального правопорушення». Зрозуміло, що причиною цього є набрання чинності Законами України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень» від 22 листопада 2018 року № 2617-VIII та від 17 червня 2020 року № 720-IX під час роботи над дисертацією. Втім, слід

враховувати, що вказаними Законами впроваджено до Кримінального кодексу України категорію кримінальних проступків, однак не анігільовано категорію злочинів – натомість злочини та кримінальні проступки об'єднано загальною категорією «кримінальні правопорушення». Зважаючи на те, що судові оціночно-будівельні експертизи призначаються переважно саме за фактами вчинення злочинів, видається, що дослідження можна було провести в рамках первісно обраного предмету, не зважаючи на законодавчі новації;

2. При визначенні наукової новизни дослідження дисертантом зазначається, що ним «запропоновано виокремлення самостійного класу оціночних судових експертиз, в межах якого оціночна експертиза нерухомого майна становитиме самостійний рід оціночних експертиз, поділяючись на види – оціночну експертизу будівель і споруд та оціночну експертизу землі». На нашу думку, потребує більш детальної аргументації доцільність виокремлення відповідних експертиз з кола інженерно-технічних. Крім того, дисертант зазначає, що судова оціночно-будівельна експертиза «відповідно до Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень, затвердженої наказом Міністерства Юстиції України 08.10.98 № 53/5, вважається *підвидом* інженерно-технічної експертизи» (*тобто, частиною певного виду*), відтак необхідно уточнити – чи є інженерно-технічні експертизи видом, родом або класом за оцінкою дисертанта;

3. У підрозділі 1.2 дисертаційного дослідження дисертант обґрунтовано пропонує доповнити перелік принципів судової оціночно-будівельної експертизи (та експертної діяльності в цілому) принципом компетентності та дотримання професійної етики, втім у підрозділі 3.4, в ході аналізу експертних помилок, нажаль, не приділено уваги дослідженню взаємозв'язку недотримання вказаного принципу та виникнення експертних помилок.

4. Видається, дисертант міг би значно посилити емпіричну базу дослідження, вказавши серед джерел кількість кримінальних проваджень, вивчених за темою проведеного дослідження.

Водночас, висловлені опонентом міркування відображають особисту думку, і жодним чином не впливають на загальну позитивну оцінку роботи

Чечіля Ю.О. на тему «Визначення вартості нерухомого майна на час вчинення злочину у кримінальному провадженні», яку подано на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право». Робота є завершеною, самостійно підготовленою кваліфікаційною науковою працею, в якій отримані науково-обґрунтовані та практично-цінні результати, що вирішують важливу наукову проблему, що, безумовно, сприяє підвищенню якості проведення судової оціночно-будівельної експертизи та визначення в кримінальному провадженні вартості нерухомого майна на час вчинення кримінального правопорушення.

Таким чином, дисертація відповідає вимогам Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 167, а її автор – Чечіль Юрій Олексійович – заслуговує на присудження ступеня доктора філософії зі спеціальності 081 – «Право».

Опонент:

Старший оперуповноважений в особливо

важливих справах управління карного розшуку

Головного управління Національної поліції у місті Києві

кандидат юридичних наук, доцент

___ . ___ 2021 р.

Юрій Єрмаков

